

Доповідь з дисципліни бухгалтерський облік у прикладних програмних рішеннях на тему:

“Система електронних платежів в Україні: проблеми та перспективи розвитку”

Доповідач: студентка IV курсу,
2 групи, ОЕФ, спец. 6509
Шинкаренко Дарина Ігорівна

Науковий керівник: ст. викладач
Власенко Тетяна Володимирівна

ЗМІСТ

Вступ

1. Що таке СЕП?
2. Застосування СЕП на вітчизняному просторі
3. Порівняльний досвід зарубіжних країн
4. Програмне забезпечення СЕП
5. Перспективи та проблеми розвитку СЕП в Україні

Висновки

Список використаних джерел

Вступ

Останнє десятиріччя характеризується появою інноваційних продуктів для здійснення платежів, чому певною мірою сприяє науково-технічний прогрес і розвиток фінансового ринку.

Внутрішні та транскордонні роздрібні платежі, які виконуються з використанням новітніх платіжних продуктів, збільшуються як за кількістю, так і за обсягами. Нові платіжні інструменти не з'являються випадково за бажанням розробників, їх поява – об'єктивний процес, викликаний новими незадоволеними потребами і підвищеними вимогами до ефективності та надійності платежів.

Традиційні технології банківського обліку операцій, пов'язані з ідентифікацією клієнта, виявляються дорогими для систем масових платежів, які здебільшого оброблюють операції з невеликими сумами.

Для вирішення питання ефективності та конфіденційності платіжних трансакцій необхідно відмовитися від зберігання та передавання конфіденційних відомостей при віддаленому здійсненні тих угод, які не потребують ідентифікації клієнта. Безпека без ідентифікації може бути легко реалізована за допомогою електронного платіжного засобу на пред'явника, що випускається в обіг без відкриття банківського рахунку.

Саме таким платіжним засобом є електронні гроші.

1. Що таке СЕП?

Електронні платіжні системи ([англ.](#) *Electronic Payment Systems*) — призначені для здійснення платіжних операцій у всесвітній мережі Інтернет.

Основними завданнями системи електронних платежів є:

- задоволення потреб економіки, що реформується та розвивається; удосконалення кредитно-монетарної політики, яку проводить НБУ, завдяки отриманню оперативної та точної інформації про переміщення грошових коштів і стан кореспондуючих рахунків;
- мінімізація часу на виконання міжбанківських розрахунків та на обіг грошових коштів;
- високий рівень безпеки міжбанківських розрахунків;
- високий рівень внутрішнього бухгалтерського обліку і контролю.

Всі електронні платіжні системи за способом доступу до електронного рахунку можна розділити на дві групи:

- системи, що **мають** веб-інтерфейс для керування електронним гаманцем;
- системи, що **вимагають** встановлення додаткового програмного забезпечення для керування електронним гаманцем.

Незаперечні переваги СЕП:

доступність — будь-який користувач має можливість безкоштовно відкрити власний електронний рахунок;

простота використання — для відкриття та використання електронного рахунку не потрібно яких-небудь спеціальних знань, всі наступні дії інтуїтивно зрозумілі;

мобільність — незалежно від місця свого знаходження користувач може здійснювати зі своїм рахунком будь-які фінансові операції;

оперативність — переказ коштів з рахунку на рахунок відбувається протягом декількох секунд;

безпека — передача інформації ведеться з використанням SSL протоколу з кодовим ключем 128-bit або іншими криптографічними алгоритмами.

Схема роботи системи електронних платежів

Ваш електронний гаманець можна поповнювати з різних джерел. Але використовувати кошти з нього зможете лише ви.

Правова схема виведення грошей зі системи електронних платежів

2. Застосування СЕП на вітчизняному просторі

Національна система масових електронних платежів НСМЕП – внутрішньодержавна банківська багатомітентна платіжна система масових платежів, в якій розрахунки за товари та послуги, одержання готівки та інші операції здійснюються з використанням спеціальних платіжних засобів за технологією, що розроблена Національним банком України.

Метою створення НСМЕП є розроблення та впровадження в Україні відносно дешевої надійно захищеної автоматизованої системи безготівкових розрахунків, яка в основному розрахована на роботу в режимі «off-line»

Основними законодавчими актами, що стали правовою основою для розробки, впровадження та функціонування СЕП є:

Закон "Про банки і банківську діяльність";

Закон "Про захист інформації в автоматизованих системах";

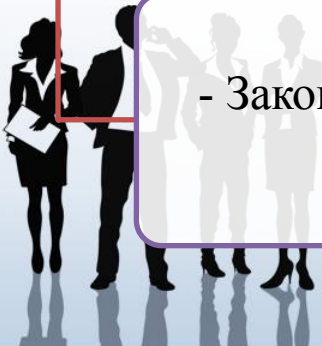
- Закон "Про Національний банк України";

Основними документами НБУ, що регламентують проведення розрахунків за допомогою СЕП, є:

«Положення про міжбанківські розрахунки в Україні», затверджене постановою №621 Правління НБУ від 27.12.1999 року.

Інструкція №7 «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» затверджена постановою №135 від 29.03.2001 року.

Взаємні стосунки між регіональними управліннями НБУ та комерційними банками регулюються договірними умовами.

На систему електронних платежів покладається виконання наступних функцій:

- проведення розрахунків між банками України в національній валюті країни та в інших іноземних валютах;

- ефективне використання тимчасово вільних ресурсів банків;

- контрольні функції НБУ щодо стану кореспондентських рахунків комерційних банків;

- обмін електронною інформацією стосовно проведення розрахунків;

- забезпечення надійності проведення розрахунків;

- багатоступеневий контроль за достовірністю даних на всіх стадіях розрахунків;

- багаторівневий захист інформації від несанкціонованого доступу, використання, викривлення та фальсифікації на всіх стадіях обробки.

До складу НСМЕП входять:

- Розрахунковий банк платіжної системи
- Платіжна організація
- Члени платіжної системи
- Учасники платіжної системи

Система електронних платежів побудована як деревоподібна мережна структура.

На верхньому рівні розміщена Центральна розрахункова палата (ЦРП), яка організовує функціонування СЕП у цілому та керує роботою регіональних розрахункових палат

Середній рівень представлений мережею регіональних розрахункових палат (РРП) - це підрозділ регіонального управління НБУ, який обслуговує банки - учасники СЕП відповідного регіону.

На нижньому рівні СЕП розташовані банки - учасники електронних розрахунків.

Учасниками СЕП (прямими учасниками або користувачами) є:

- операційне управління Національного банку України;
- регіональні управління Національного банку;
- управління Національного банку по м. Києву і Київській області;
- Центр міждержавних розрахунків Національного банку;
- комерційні банки України та їхні установи, які мають кореспондентські (субкореспондентські) рахунки в регіональних управліннях Національного банку і задовольняють технічні та технологічні вимоги роботи у СЕП.

3. Порівняльний досвід зарубіжних країн

Обіг електронних грошей на карткових носіях в Європі розвивається за допомогою таких проектів, як Proton, Chipknip, Geldkarte та Moneo.

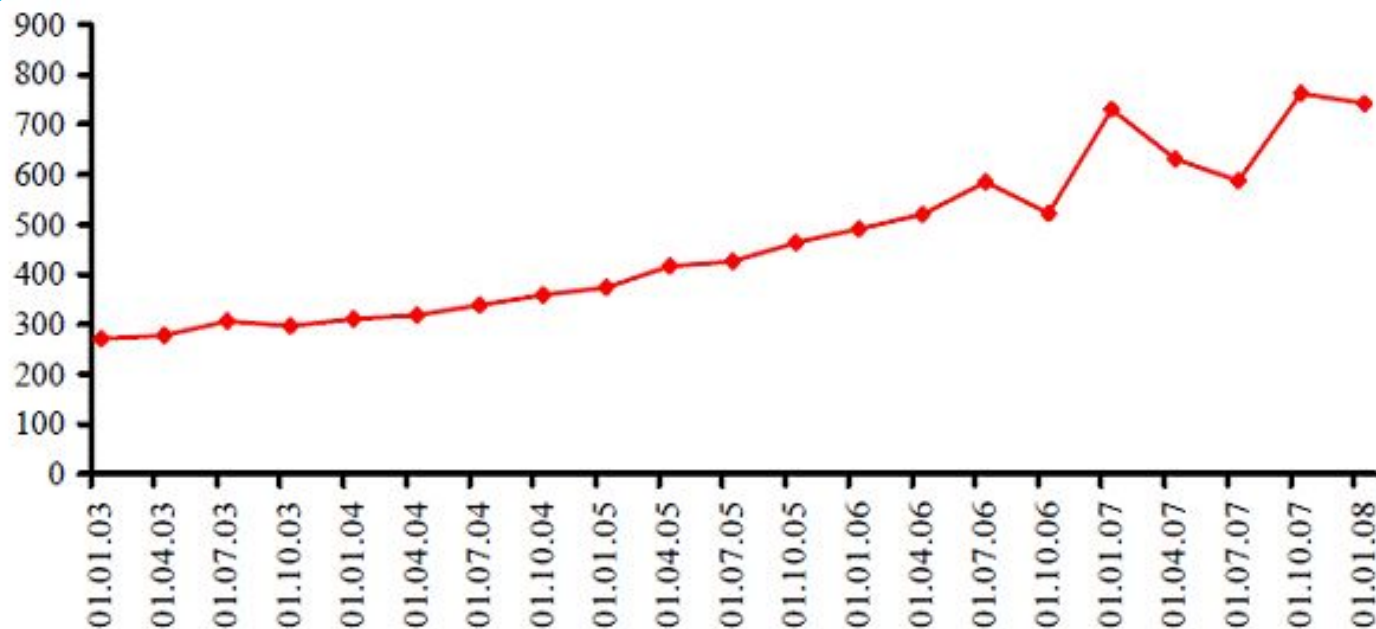
У сфері онлайн-ових платіжних схем великим небанківським провайдером є система PayPal, призначена для побудови зручних, безпечних і рентабельних платіжних рішень у мережі Інтернет.

Не дивлячись на стрімке зростання електронного виду платежів, рівень обігу електронних грошей на карткових носіях у країнах Європейського Союзу є набагато нижчим, ніж використання інших безготівкових платіжних інструментів

Про істотне збільшення кількості локальних схем електронних гаманців можна говорити тільки в країнах Бенілюкс.

У Євросоні, за даними Європейського центрального банку, загальна кількість номінованих в євро електронних грошей на карткових носіях до початку 2008 року щорічно збільшувалась приблизно на 20%, хоча і з деякими коливаннями

За кількістю випущених карток з електронними грошима виділяються такі країни, як Бельгія, Люксембург, Нідерланди, Австрія, Німеччина. Проте по показнику кількості розрахунків електронними грошима випереджальні позиції займають тільки перші з вказаних країн.

В останні роки в Єврозоні достатньо стрімко розвиваються серверні онлайніві схеми електронних грошей, хоча за загальним обсягом вони ще не можуть конкурувати з електронними грошима на картках

У Сполучених Штатах Америки також найбільш вживаними є електронні гроші на картках, що зберігають вартість. За оцінками експертів Aite Group, LLC, загальна сума коштів, витрачених американцями у 2009 році з використанням наперед оплачених карток, досягла 257 млрд. доларів США.

В Росії найбільш розвиненою системою електронних грошей є система WebMoney Transfer, за допомогою якої користувачі Інтернет і власники мобільних телефонів можуть здійснювати захищені безвідзивні платежі й перекази у реальному часі в електронних грошах, номінованих у шести видах валюти, а також золоті.

На основі аналізу думок різних вітчизняних і зарубіжних економістів і практиків щодо можливості розширення практики використання електронних грошей при оплаті товарів і послуг можна сформулювати три основні сценарії розвитку ситуації:

Сценарій перший: електронні гроші не отримають широкого поширення або повністю зникнуть з обігу.

Сценарій другий: електронні гроші будуть широко використовуватися в якості платіжного інструменту і звертатися поряд з традиційними готівкою.

Сценарій третій: електронні гроші повністю витіснять з обігу традиційні готівку.

4. Програмне забезпечення СЕП

До прикладного програмного забезпечення входять:

— програмно-технічні комплекси автоматизованих робочих місць (АРМ) СЕП, призначені для виконання власне розрахунків;

— системи резервування роботи СЕП, призначені для забезпечення поновлення її роботи у разі збоїв, відмов обладнання або інших надзвичайних ситуацій;

— інформаційно-пошукова система, призначена для одержання довідкової інформації про проходження платежів.

Програмно-технічні комплекси СЕП відповідають трьом рівням структури СЕП

Рівень Центральної розрахункової палати. На цьому рівні застосовується програмно-технічний комплекс АРМ-1. Він призначений для керування роботою РРП у масштабах України.

Рівень регіональних розрахункових палат. На даному рівні використовується програмно-технічний комплекс АРМ-2.

Це — комплекс програмних та технічних засобів, призначений для обслуговування банків регіону та організації взаємодії з іншими розрахунковими палатами.

Рівень банків — учасників СЕП. На цьому рівні використовується програмно-технічний комплекс АРМ-3.

Це — комплекс програмних і технічних засобів, призначений для передавання, приймання та перевірки файлів СЕП між банком — учасником розрахунків і регіональною розрахунковою палатою.

5. Перспективи та проблеми розвитку СЕП в Україні

Впровадження системи електронних платежів України дало змогу досягти таких принципових результатів:

прискорення виконання розрахунків та обігу коштів;

зменшення документообігу;

зменшення вірогідності фальсифікації міжбанківських розрахункових документів, завдяки чому знизилася прихована емісія, пов'язана з надходженням до обігу коштів, отриманих за підробленими документами;

вивільнення грошової маси;

посилення контролю за станом грошової маси у державі, поява нових можливостей впливу з боку Національного банку на цей стан;

підвищення можливостей НБУ контролювати здійснення платежів;

значне зниження збитків держави та підприємців, які виникали раніше внаслідок високих темпів інфляції, низької швидкості виконання розрахунків та використання підроблених платіжних документів.

Аналізуючи стан розвитку електронного обігу в Україні, можна сказати, що в країні успішно розвиваються як система електронних платежів на карткових носіях, так і серверні системи.

Кожна з цих систем має свої переваги та недоліки.

1. Одною з головних проблем є правова неурегульованість здійснення операцій електронного грошового обігу. Тому самі системи вимушені створювати правила випуску, обігу електронних грошей, управління ризиками.

2. Другою проблемою є недорозвиненість інфраструктури, яка для системи електронних платежів на карткових носіях є більш суттєвою завдяки більшій потребі у технічних пристроях, а саме засобів для приймання карток.

3. Наступною проблемою при неконтрольованому випуску електронних грошей може стати зростання рівня інфляції. Це може бути визвано як зростанням грошової маси, так і зростанням швидкості обертання електронних грошей. Причому погроза є вищою для електронних грошей серверного типу завдяки правовій неурегульованості обігу цих грошей.

До труднощів розвитку систем електронних грошей слід також віднести

- психологічну невідповідність регулюючих органів,
- низький ступінь їх компетентності
- неготовність органів контролю до запобігання можливим порушенням у цій сфері й боротися з ними.

Головною перешкодою для більш швидкого розвитку електронних платіжних систем як і раніше є недовіра багатьох користувачів до електронних грошей.

Врегулювати ці процеси можна за допомогою встановлення правових норм щодо попереднього занесення на рахунок суми традиційних грошей, відповідної до суми електронних грошей. Також необхідним є заборона кредитування електронними грошима. При випуску електронних грошей потрібно передбачити вимогу обов'язкового резервування

Прогнозування розвитку електронних грошей в Україні є складною справою, оскільки цей засіб платежу сьогодні ще не має правового підґрунтя для свого існування.

Якщо емісія електронних грошей на карткових носіях за відсутності в законодавстві належних правових положень регулюється нормами щодо емісії платіжних карток і здійснюється в Україні лише банками, то системи розрахунків електронними грошима програмного типу («Інтернет. Деньги», технологія PayCash, WebMoney Transfer тощо) та небанківські емітенти цих грошей працюють в умовах правової невизначеності.

Першочерговим завданням монетарної політики, як це визначено Європейським центральним банком, є підтримка цінової стабільності. У контексті цього завдання розвиток систем електронних грошей піднімає три питання.

По-перше, необхідно захистити роль грошей як розрахункової грошової одиниці для здійснення фінансових операцій, незалежно від емітента або форми грошей, емісія яких здійснюється. Завжди має бути забезпечена можливість погашення приватних електронних грошей за номінальною вартістю грошима центрального банку.

По-друге, ефективність інструментів монетарної політики може зазнати негативного впливу у разі, якщо електронні гроші будуть широко прийматися торговцями. Це головним чином стосується впливу на бухгалтерський баланс центрального банку та здатність центрального банку керувати короткостроковими відсотковими ставками.

По-третє, електронні гроші повинні мати відображення в інформаційному змісті монетарних показників

Висновки

Електронні платіжні системи дозволяють максимально спростити фінансові операції між покупцем і продавцем. Вони сприяють розвитку електронної комерції, оскільки дозволяють здійснити операцію майже миттєво.

Хоча електронні гроші порівняно недавно увійшли в наше життя, розвиток цього ринку здійснюється доволі стрімко.

В Україні станом на 2013 рік, громадяни мають доступ до різних видів електронних платіжних інструментів. Частина з них створена резидентами України та працює тільки з гривнею, інші представлені компаніями – резидентами інших країн, які оперують іншими валютами, проте також є доступними для використання громадянами України.

На разі, для ринку України актуальним є питання щодо формування сучасної, чіткої й прозорої регуляторної бази, заснованої на кращому міжнародному досвіді, із дотриманням балансу між захистом прав споживачів, державним наглядом за функціонуванням електронних платіжних інструментів, систем електронних грошей і стимулюванням їх розвитку.

На сьогодні для здійснення платіжних операцій у мережі Інтернет можна скористатися такими платіжними системами:

українські: [Інтернет.Гроші](#), [ГлобалМані](#), [LiqPay](#), [iPay.ua](#);

міжнародні: [E-Gold](#), [Liberty Reserve](#), [PayPal](#), [Perfect](#)

[Money](#), [Skrill](#), [Fethard](#), [EasyPay](#), [ChronoPay](#), [WebMoney](#), [CyberPlat](#), [e-Port](#), Assist, [RBK Money](#), [PayCash](#), [MoneyMail](#), Z-Payment, [Яндекс.Деньги](#), КредитПилот, Рапіда;.

Список використаних джерел

1. Адамик Б.П. Банківські електронні послуги: Навч. посібник. – Т.: Карт-бланш, 2005.
2. Барановський О. Банківська система України: сьогодні і завтра // Дзеркало тижня. -2003. – №14 (439)
3. Достов В. Международные системы электронных розничных платежей применительно к единому экономическому пространству // Материалы круглого стола«Совершенствование платежно-расчетных отношений». – 2006. – С. 40.
4. Дубілет О. Перспективи розвитку карткових продуктів // Вісник НБУ. -2003. – №9
5. Ільницька Н. Аналіз світового ринку електронних грошей / Надія Ільницька // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 31–36.
6. Кастельс М. Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура: пер. с англ./ Кастельс М. ; [пер. с англ.]; [наук. ред. О.І. Шкаратан]. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – С. 51
7. Коробкіна С. Безготівкові розрахунки та шляхи вдосконалення їх // Банківська справа. – 2000. – №1. – С. 49
8. Кравець В.М. Перспективи здійснення безготівкових розрахунків // Банківська справа. – 2000. – №6. – С. 3–8.
9. Махаєва О. Електронні гроші в Європі та Україні / Олена Махаєва // Вісник НБУ. – 2004. – № 9. – С. 22–45.
10. Чухно А. А. Постіндустріальна економіка: Теорія, практика та їх значення для України /Чухно А. А. – К.:Логос. – 2001. – 631 с.